

Научни скуп „Медитерански пејзажи,
идентитет и живот народа Далмације”,
Шибеник, 1–4. октобар 2024.

У Шибенику је од 1. до 4. октобра 2024. године одржан научни скуп „Медитерански пејзажи: идентитет и живот становништва Далмације”, у организацији православне Епархије далматинске и уз подршку Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама при Министарству правде Републике Србије. Радни део скупа одржан је у хотелу „Соларис”, а отворен је уводним излагањима архиепископа задарско-шибеничког и митрополита далматинског Никодима Косовића и директора Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама др Владимира Рогановића. Од укупно 21 учесника већина је долазила из институција чије је седиште у Београду: Српска православна црква (1), Православни богословски факултет (1), Српска академија наука и уметности (1), Етнографски институт Српске академије наука и уметности (4), Институт за новију историју Србије (1), Историјски институт (2), Архитектонски факултет (1), Библиотека града Београда (1), Радио-телевизија Србије (2), Основна школа „Филип Кљајић Фића” (1). Остали учесници (5) били су с подручја Републике Хрватске, а једна учесница дошла је из Института за славистику Филозофског факултета Универзитета у Келну.

С обзиром на то да је обухватила истраживаче из различитих на-

учних области (богословље, историја, етнологија, археологија, књижевност, лингвистика, уметност, архитектура), конференција је имала мултидисциплинарни карактер. Организована је у шест панела конципираних (колико је било могуће) по тематском принципу. У првом панелу учествовали су др Милорад Пуповац („Језик, вјера и нација у једном равнокотарском искуству”), Небојша Грујичић („Срби и море”) и др Гордана Благојевић („Крсно име у Далмацији некад и сад”). Троје учесника имао је и други панел: др Милесу Стефановић-Бановић („Архивски извори о исељеницима из Далмације и Боке которске у Аргентини”), мр Мирјану Поповић („Српско православно становништво Задра према матичним књигама рођених задарске парохije из прве половине XIX века”) и др Бранка Чоловића („Ктиториконе Успења Богородице из Кистања”). У трећем панелу др Драгана Грдић излагала је на тему „Каково блаженство и рај на земљи с онаковим светим и добрим људима живи. Далмација у визиру двојице монаха и просвјетитеља – Доситеј Обрадовић и Герасим Зелић”, др Гордана Радојчић на тему „Одећа као симбол прожимања култура Истока и Запада у Далмацији” и др Ирена Атељевић на тему „Регенеративна ренесанса, обнова медитеранске баштине и трансмодерни

искорак у регенеративни туризам”. Четврти панел био је у целини посвећен двојци истакнутих Далматинаца: сликару, историчару уметности и публицисти Милутину Дедићу и песнику Мирку Королији. О њима су говорили Ђорђе Матић („Једно и више; Арсен и Милутин Дедић, Шибеник и Далмација, породица и идентитети кроз призму биографске књиге *Биљешке једној иисица* Симе Матавуља”), Радоман Кањевац („Милутин Дедић – од Балкана до Медитерана”), др Софија Божић („Медитеран и Срби у животу и стваралаштву Милутина Дедића”) и академик Јован Делић („Мирко Королија – медитерански песник”). Петим панелом била су обухваћена теолошка питања: др Владан Таталовић („Далмација у раном хришћанству”), др Тихон Ракићевић, Епископ моравички у коауторству са др Невеном Дебљовић Ристић („Теолошко значење унутрашњег устројства цркава у Далмацији настајалих под утицајем ромејске културе током средњег века”) и др Микоња Кнежевић („Епископ Никодим Милаш и учење о филиокве”). У последњем, шестом панелу, резултате својих истраживања изнели су др Невен Исаиловић у коауторству са др Александром Јаковљевићем („Нови и ревидирани подаци о црквама и манастирима на простору Далмације у време османске власти”), др Марко Синобад („Манастир Крка: прахисторијски, антички и средњовјековни хоризонт”), др Невена Дебљовић Ристић у

коауторству са др Дубравком Прерадовић („Раносредњовековна црквена архитектура и њено место у обликовању јединственог сакралног пејзажа Далмације”) и мр Наташа Булатовић („Библиотеке српских манастира у Епархији далматинској – скривени дух српске интелигенције”).

После сваког панела учесници скупа живо су дискутовали о покренутим темама, инспирисани занимљивим презентацијама које су отвориле бројна питања из прошлости Далмације.

У оквиру програма био је предвиђен обилазак Шибеника, катедрале Светог Јакова и српских православних цркава: Саборне цркве Успења Пресвете Богородице и цркве Светог Спаса у чијој је порти православно гробље на коме почивају многи знаменити шибенички Срби. Посебан доживљај представљао је одлазак у древни манастир Крку, задужбину Јелене Шубић, сестре српског цара Душана. То је била прилика за обилазак тог духовног центра православних Срба у Далмацији, већ стотинама година најзначајнијег манастира Српске православне цркве у западним крајевима српског етничког простора. Кроз манастирски комплекс учеснике конференције водио је епископ далматински Никодим који је досадашње године свог владичанства у великој мери посветио како духовној, тако и грађевинској обнови тог здања. Као резултат његових напора манастир је, између осталог, добио нову, веома лепо уређе-

ну гостопримницу, украшену вредним иконама и сликама. Уметничка дела (портрети црквених великодостојника, иконе и друго) налазе се и у салону – где су се могла видети, на пример, остварења Влаха Буковца, Миодрага Бате Михаиловића, Миће Поповића – као и у другим просторијама. У манастирском дворишту и гостопримници организоване су културне вечери, у складу са настојањем епископа Никодима да, сходно традицији, српску православну светињу у кањону реке Крке учини духовним и културним центром Срба северне Далмације. За учеснике скупа потом су биле приређене вечере на којима су могли пробати манастирске специјалитете.

Боравак у Шибенику протекао је у веома пријатној атмосфери, а

гостољубивост домаћина, српског православног свештенства Епархије далматинске била је изузетна. Такође, велики труд у припрему конференције уложила је госпођа Снежана Павловић из Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама, која је пленила ентузијазмом, посвећеношћу и пријатељским ставом.

Надамо се да је ово само први скуп у низу сличних који би требало да буду организовани наредних година, а који би допринели размени стручних мишљења и продубљивању знања о историји и култури јадранске покрајине, посебно њене српско-православне компоненте.

Софија БОЖИЋ

Архивистичко друштво Србије, Историјски архив Сента,
Међуопштински историјски архив Чачка,
„VIII архивистичко саветовање”,
Сента, 9–11. октобар 2024.

У организацији Архивистичког друштва Србије, Историјског архива Сента и Међуопштинског историјског архива Чачка у Сенти је од 9. до 11. октобра 2024. одржано Осмо архивистичко саветовање. Радни део конференције је одржан у Градској кући, а организатори су за учеснике приредили обилазак родне куће Стевана Сремца, спомен-видиковца „Битка код Сенте” и музеја чоколаде „Réel Chocolate”.

Конференција је отворена поздравним говорима председника

Архивистичког друштва Србије Леле Павловић, члана Општинског већа Сенте Жолта Богнара, директора Архива Војводине др Небојше Кузмановића и директора Историјског архива Сенте Фодора Иштвана.

Учесницима је представљен зборник радова са претходног саветовања *Архивска грађа у теорији и пракси 7* (уредник Слободанка Цветковић). О њему су говорили проф. др Мартин Превишић, др Љубинка Шкодрић, др Саша Илић и Слободанка Цветковић.